

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เริ่มตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่ง วิจิตร ศรีสอ้าน (อ้างถึงใน รุ่ง แก้วแดง, 2546 : คำนิยม)กล่าวว่าการปฏิรูปการศึกษาก่อให้เกิด “นวัตกรรม” ที่สำคัญสามประการคือ การบริหารโดยคณะบุคคล (คณะกรรมการ) ทุกระดับ การจัดให้มีเขตพื้นที่การศึกษา และการบริหารฐานโรงเรียน เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นการปฏิรูปการศึกษาไทยทั้งระบบ ทั้งด้านการเรียนรู้ และการบริหารจัดการการศึกษาทุกระดับ และมีความมุ่งหมายที่จะกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา กระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 39 ความว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง...” (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546 : 1) โดยกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด ให้ได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษา แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Base Management หรือ SBM) หรือให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการโรงเรียนโดยตรง ซึ่งให้โรงเรียนมีอิสระ คล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การบริหารงานให้เป็นในรูปแบบของคณะกรรมการโรงเรียน โดยเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดและมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (Wohlstetter, 1995 อ้างถึงใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2546 : 2) การกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ปรากฏชัดเมื่อมีกฎหมายกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546

ความว่า“สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน...เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล...”
 รุ่ง แก้วแดง(2546 : 22-25)กล่าวเพิ่มเติมว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวง
 ศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการ และขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่
 เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อประชาชนทุกคน โดยได้ให้ความสำคัญ
 กับชุมชน เนื่องจากชุมชนมีทั้งทรัพยากร องค์ความรู้ภูมิปัญญาไทย และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
 ดังที่ เกษม วัฒนชัย(อ้างถึงใน รุ่ง แก้วแดง ,2546 :175)กล่าวไว้คือ “โรงเรียน คือ แหล่ง
 เรียนรู้ของชุมชน” และ “ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน”

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดหนึ่งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งการปกครองเป็น
 12 อำเภอ 115 ตำบล 635 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นมี 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด
 12 เทศบาล 99 องค์การบริหารส่วนตำบล ประชากร 627,955 คน โดยนับถือศาสนาอิสลาม
 ร้อยละ 80.75 ศาสนาพุทธร้อยละ 18.93 ศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.32 (สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาปัตตานีเขต 1 และเขต 2, 2548 : 1)เขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 มี 6 อำเภอ คือ1)อำเภอเมือง
 ปัตตานี 2)อำเภอปะนาเระ 3)อำเภอยะหริ่ง 4)อำเภอสายบุรี 5)อำเภอไม้แก่น 6)อำเภอกะพ้อ
 มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด จำนวน 159 โรง จำนวนครู 2,197 คน จำนวนนักเรียน
 50,148 คน(กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1, 2548 : 1) เขตพื้นที่
 การศึกษาเขต 2 มี 6 อำเภอ คือ 1)อำเภอหนองจิก 2)อำเภอโคกโพธิ์ 3)อำเภอแม่ลาน 4)อำเภอ
 ยะรัง 5)อำเภอยะมาล 6)อำเภอทุ่งยางแดง มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด จำนวน 177 โรง
 จำนวนครู 2,031 คน จำนวนนักเรียน 47,164 คน(กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาเขต 2, 2548 : 6)

จากข้อมูลประชากรจะเห็นได้ว่า ประชาชนนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ การส่งเสริมและแก้ปัญหาคนในจังหวัดปัตตานีจะต้องใช้นโยบายพิเศษในการปกครอง(วินิจ สังขรัตน์,
 2544 : 4)และการเข้าถึงประชาชนจะต้องใช้วิธีการเข้าถึงประชาชนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ
 สภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งในอดีตจนถึงปัจจุบันรัฐได้ให้ความสำคัญในพื้นที่
 จังหวัดชายแดนภาคใต้มาตลอด ดังเห็นได้จากพระราชหัตถเลขที่ 3/78 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม
 พ.ศ.2466 ของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ใช้หลักรัฐประศาสน์นโยบาย
 สำหรับผู้ปฏิบัติราชการในมณฑลปัตตานีความว่า “...ข้าราชการที่จะแต่งตั้งออกไปประจำตำแหน่ง
 ในมณฑลปัตตานี พึงเลือกแต่คนที่มีนิสัยซื่อสัตย์ สุจริต สงบเสถียร เยือกเย็น มิใช่สักแต่จะส่งไป
 บรรลุให้เต็มตำแหน่ง หรือส่งไปเป็นการลงโทษเพราะเลว...เมื่อจะส่งไปแล้วต้องสั่งสอนชี้แจงให้รู้
 ลักษณะทางการอันพึงประพฤติระวัง...ผู้ใหญ่ในท้องถิ่นที่พึงสอดส่องฝึกรวมกันต่อ ๆ ไปใน

คุณธรรมเหล่านั้นเนื่อง ๆ ไซ้ค่อยให้พลาดพลั้งก่อนแล้วจึงจะลงโทษ...”(ศูนย์ประสานงานปกครอง
จังหวัดชายแดนภาคใต้(ศปต.),มปป. : บทนำ)และได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2506
วันที่ 2 มิถุนายน 2507 วันที่ 20 กรกฎาคม 2519 วันที่ 22 มิถุนายน 2520 และเมื่อวันที่ 18
มิถุนายน 2539 กำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลไปรับราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้
โดยเน้นเรื่อง “ความประพฤติเรียบร้อย สุขภาพดี มีบุคลิกลักษณะที่เหมาะสม มีความสามารถ
ในการปฏิบัติหน้าที่ มีนิสัยเข้าถึงประชาชน รู้ภาษามลายูท้องถิ่น และภาษาอังกฤษ ชื่อดีศรัทธา
มีความตั้งใจดี มีทัศนคติที่เหมาะสม”(ศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศปต.),
มปป. : คำนำ)และได้มีงานวิจัยในเรื่องของความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนพบว่าประชา
ชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในพื้นที่น้อยมาก ดังที่นันทา แวงสง่า(2535 : 11)ได้สรุปปัญหา
อุปสรรคความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนในจังหวัดปัตตานีพบว่าผู้ปกครองไม่ให้ความ
ร่วมมือกับทางโรงเรียน ประชาชนในพื้นที่ไม่เข้าใจ และไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน
และการดำเนินงานในพื้นที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับบีเบ้า
หะยีสามะ(2540 :บทคัดย่อ)ได้ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและ
ชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนที่ถูกลอบวางเพลิงในจังหวัดปัตตานีพบว่าการปฏิบัติงานของผู้บริหาร
ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนหรือกรรมการศึกษาน้อยมาก

การปฏิรูปการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องใช้การบริหารฐานโรงเรียน ความเป็นนิติบุคคล
ของสถานศึกษา การดำเนินงานตามขอบข่ายภารกิจสถานศึกษาใหม่ ผู้บริหารจะต้องปรับบทบาท
การทำงานให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องมีทักษะการบริหารและมีบทบาทสำคัญ
ในกาประสานงานขอความร่วมมือจากชุมชน จะต้องเป็นผู้ที่เสียสละเวลา และที่สำคัญยิ่งกว่าคือ
ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาเป็น
อย่างดี กิตติมา ปรีดีดิลก(2529 : 274)กล่าวว่าการปฏิบัติงานใด ๆ หากคาดหวังจะให้ผลการ
ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้วจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงาน จะต้องมีความชำนาญเป็น
อย่างดีในสิ่งที่ตนปฏิบัติ นั่นก็คือทักษะในการปฏิบัติงานของตนเอง

โรเบิร์ต แอล แคทซ์(Robert L. Katz , 1955 : 33-42)กล่าวว่า การบริหารที่มีความสำเร็จ
ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะทั้ง 3 ด้าน และควรจะพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้ก้าวหน้าต่อไปอยู่เสมอ ทั้ง
3 ประการคือ ทักษะด้านเทคนิค(Technical Skill)ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์(Human Skill)และ
ทักษะด้านความคิดรวบยอด(Conceptual Skill)ทักษะเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ดังนั้น
จึงเป็นการยากในการจะจำแนกแต่ละด้านในเวลาปฏิบัติจริง แต่เพื่อจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์
ทักษะ ด้านต่าง ๆ แคทซ์ ได้จำแนกให้เห็นในรายละเอียดของทักษะแต่ละด้าน และในการวิจัยครั้ง
นี้ ต้องการศึกษาทักษะการบริหารของแคทซ์ 3 ด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1. ทักษะด้านเทคนิค(Technical Skill)แคทซ์ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถของผู้บริหารในการทำงานด้านที่เกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะอย่าง ซึ่งเกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการ และเทคนิค อาศัยความรู้การวิเคราะห์และรู้จักใช้เครื่องมือในการปฏิบัติงาน ทักษะนี้เรียนรู้ได้ด้วยการปฏิบัติระหว่างฝึกหรือเตรียมตัวเป็นผู้บริหาร เช่น ความสามารถในการเขียนคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร การพูด และอ่านแผนผังการสร้างอาคาร การรู้จักจัดตารางทำงาน การทำทะเบียนนักเรียน ทำสำมะโนนักเรียน เข้าใจแบบฟอร์มทะเบียน และการบัญชีต่าง ๆ เทคนิควิธีสอน รู้จักใช้เครื่องมือต่าง ๆ

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์(Human Skill)แคทซ์ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถของผู้บริหารในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยใช้ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์อย่างดี ผู้บริหารต้องทำงานสัมพันธ์กับบุคคลหลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันทางด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม สังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ทัศนคติและค่านิยม ผู้บริหารต้องศึกษาพฤติกรรมและพยายามเข้าใจบุคคลทุกประเภท ต้องมีความเข้าใจผู้อื่น ทักษะด้านนี้ผู้บริหารจะศึกษาได้จากประสบการณ์ในการทำงาน และจากวิชาทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับจิตวิทยา ศึกษาความต้องการของมนุษย์ ขวัญ กระบวนการหมู่พวกและสังคมวิทยา

3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด(Conceptual Skill)แคทซ์ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจหน่วยงานของตนในทุกลักษณะ และเห็นความสัมพันธ์ของหน่วยงานของตนที่มีต่อหน่วยงานหรือองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องเข้าใจว่างานแต่ละหน้าที่ในโรงเรียนจะขึ้นต่อกันและกัน และหากมีการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่หรือหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ส่วนใดส่วนหนึ่งของโรงเรียนก็จะกระทบกระเทือนถึงส่วนอื่น ๆ ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้กว้างขวางในด้านสังคมศาสตร์ ประกอบด้วย สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ การเมือง มานุษยวิทยา จิตวิทยา สังคม ความรู้ที่ผู้บริหารจะได้ทักษะนี้มา ผู้บริหารจะต้องศึกษาวิชาสามัญ(General Education) มากขึ้น เพื่อจะได้ทำงานให้มีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน น่าจะมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดปัตตานีและมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหาร 3 ด้าน ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป มากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงงานและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารและระดับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปัตตานี
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปัตตานี ที่มีต่อทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ทักษะการบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบระดับทักษะการบริหารและระดับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปัตตานี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปัตตานี มีความสัมพันธ์กันในระดับใดและทิศทางใด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ทำให้ทราบข้อเสนอแนะที่มีต่อทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการใช้ทักษะการบริหารและการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งจะได้นำเสนอข้อมูลให้ผู้บริหารระดับสูงต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามกรอบแนวคิดของ แคทซ์ (Katz) 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิดรวบยอดกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี จำนวน 4,228 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะ (Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 366 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน คือ

3.1.1 ทักษะด้านเทคนิค

3.1.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

3.1.3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด

3.2 การปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ

3.2.1 ด้านวิชาการ

3.2.2 ด้านงบประมาณ

3.2.3 ด้านบริหารงานบุคคล

3.2.4 ด้านบริหารทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสัมพันธ์ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องผูกพันระหว่างของตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไปที่อาศัยซึ่งกันและกัน ในการวิจัยครั้งนี้ของตั้งแต่ 2 อย่างดังกล่าว คือ ทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ทักษะการบริหาร หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกอย่างชำนาญในการบริหารงาน แบ่งเป็น 3 ด้าน ตามแนวคิดของ แคทซ์(Katz, 1955:33-42) คือ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านความคิดรวบยอด
3. ทักษะด้านเทคนิค หมายถึง ความสามารถในการใช้ความรู้เฉพาะอย่างเกี่ยวกับการใช้วิธีการ กระบวนการ และเทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งการใช้เครื่องมือที่จำเป็นต่อการบริหารงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการทำงานกับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถจูงใจในการปฏิบัติงานร่วมกับสมาชิกของหน่วยงาน และให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงานรวมถึงการให้คำปรึกษาแนะนำและการเป็นที่ยอมรับของคนอื่น
5. ทักษะด้านความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจหน่วยงานโดยรวมสามารถประสานสัมพันธ์ทั้งภายในโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกโรงเรียน เข้าใจความเกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงภายในหน่วยงาน
6. การปฏิบัติงานตามภารกิจ หมายถึง การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในขอบข่ายภารกิจ 4 ด้าน ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน หลักการบริหารตนเอง หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล
7. การปฏิบัติงานตามภารกิจด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานทางด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการเกี่ยวกับงานหลักสูตรและการสอน กำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีดัชนีชี้วัดคุณภาพ สามารถตรวจสอบคุณภาพได้ ส่งเสริมให้มีความร่วมมือเป็นเครือข่ายการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการ

เรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา งานนิเทศการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการสอน

8. การปฏิบัติงานตามภารกิจด้านงบประมาณ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับงานนโยบายและแผน งานการงบประมาณ งานจัดหารายได้และทุนของโรงเรียน งานการบริหารทรัพย์สินและผลประโยชน์ยึดหลัก ความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคทางโอกาสการศึกษาของผู้เรียน ควบคู่กับความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ยึดหลักการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณการเงินและทรัพย์สิน การตรวจ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ

9. การปฏิบัติงานตามภารกิจด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับงานการวางแผนกำลังคน งานสรรหาคัดเลือก งานการบรรจุแต่งตั้ง งานระบบทะเบียนบุคคล งานการประเมิน งานการพัฒนาบุคคล และงานวินัย งานสวัสดิการและกองทุนบุคลากร ยึดหลักการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักความเป็นอิสระในการบริหารบุคคลของสถานศึกษาตามนโยบาย กฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนด และยึดหลักธรรมาภิบาล

10. การปฏิบัติงานตามภารกิจด้านบริหารทั่วไป หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับงานธุรการและสารบรรณ งานเลขานุการ กิจกรรมการสถานศึกษา งานการเงินและการบัญชี งานพัสดุและการจัดจ้างบริการ งานอาคารสถานที่ การพัฒนาพื้นที่และสิ่งแวดล้อม งานรักษาความปลอดภัยและระบบสัญญาณ งานบริการพิเศษ งานบริการอนามัยและโภชนาการ งานระบบการตรวจสอบผลงานและการเงิน งานชุมชนสัมพันธ์ ยึดหลักการมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน มีความโปร่งใส ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ มีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

11. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดปัตตานี

12. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ รวมทั้งผู้รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี

13. ครู หมายถึง ครูหรืออาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปัตตานี

14. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการปฏิบัติงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปัตตานี